

5 มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอยู่ระหว่างการจัดทำ
6 ห้ามใช้หรือยึดร่างนี้เป็นมาตรฐาน
7

8 มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลฉบับสมบูรณ์จะมีประกาศโดย
9 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
10

11 ร่าง

12 มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
13 DGA Community Standard
14

15 ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ – ส่วนที่ 7

16 เรื่อง เอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

17 GUIDELINES FOR DIGITAL GOVERNMENT PROCESS – PART 7
18 ELECTRONIC GOVERNMENT LICENSE DOCUMENT
19

20 สำหรับเวียนขอข้อคิดเห็นจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

21 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

22 เลขที่ 999 ชั้น 4 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

23 หมายเลขโทรศัพท์: 0 2612 6000 โทรสาร: 0 2612 6011 0 2612 6012

มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

DGA Community Standard

มสพร. 6-7 : 256X

DGA 6-7 : 256X

ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ – ส่วนที่ 7
เรื่อง เอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

GUIDELINES FOR DIGITAL GOVERNMENT PROCESS – PART 7
ELECTRONIC GOVERNMENT LICENSE DOCUMENT

เวอร์ชัน 1.0

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

สำนักนายกรัฐมนตรี

41 มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
42 ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ – ส่วนที่ 7
43 เรื่อง เอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
44
45
46
47

48 มสพร. 6-7 : 256X
49

50
51 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
52 เลขที่ 999 ชั้น 4 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
53 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
54 หมายเลขโทรศัพท์: (+66) 0 2612 6000 โทรสาร: (+66) 0 2612 6011
55
56

57 ประกาศโดย
58 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
59 สำนักนายกรัฐมนตรี
60 วันที่ ระบุวันที่ประกาศ

คณะกรรมการจัดทำร่างมาตรฐาน ข้อกำหนด และหลักเกณฑ์
ภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

ที่ปรึกษา

นางไอรดา เหลืองวิไล รองผู้อำนวยการ
รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐภูมิ หนูโพโรจน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองประธานกรรมการ

นายอาศิส อัญญะโพธิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

กรรมการ

นายมารุต บุรณรัช ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
นางสาวชนิษฐ์ ผาทอง สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
นายเกียรติชัย ชุ่มมงคล สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง
นางสาวดารารัตน์ ไชยิตพิพัฒน์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
นางสาวพรพิมล อุ่นไพร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นายสันติ สิทธิเลิศพิศาล สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
นายวีระ วีระกุล สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย
รองศาสตราจารย์เกริก ภิรมย์โสภา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ธีรณี อจลากุล สถาบันส่งเสริมการวิเคราะห์และบริหารข้อมูลขนาดใหญ่ภาครัฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์มารอง ผดุงสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

กรรมการและเลขานุการ

นางสาวอุรชฎา เกตุพรหม ผู้อำนวยการฝ่ายมาตรฐานดิจิทัลภาครัฐ
สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

คณะทำงานเทคนิคด้านมาตรฐานกระบวนการและการดำเนินงานทางดิจิทัล

ที่ปรึกษา

นางไอรดา เหลืองวิไล	รองผู้อำนวยการ
	รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐวุฒิ หนูไพโรจน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นายอาศิส อัญญะโพธิ์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

ประธานคณะทำงาน

รองศาสตราจารย์เกริก ภิรมย์โสภา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
--------------------------------	-----------------------

รองประธานคณะทำงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กุลวดี ศรีพานิชกุลชัย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
---	-----------------------

คณะทำงาน

นายสิทธิโชค ชัยปัญญา	กรมการปกครอง
นางวัลภา นุตโร	กรมบัญชีกลาง
นางสาวพนิดา เกื้อประจง	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
นายกำชัย จัดตานนท์	กรมศุลกากร
นางจันทร์เจริญ แบร์โรวส์	กรมสรรพากร
นางสาวดารารัตน์ ไชยิตพิพัฒน์	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
พ.ต.ต.วรกร ทองสุข	สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
นายชาลี วรกุลพิพัฒน์	ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
นางสาวชนิษฐ์ ผาทอง	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
นายเมธวิน กิตติคุณ	สภาพัฒนาการเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย
นายคฑาธุช ปาระมี	สมาคมไทยบล็อกเชน
นายอธิปดี ลิ้มสัมพันธ์สันติ	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
นายอุสร่า วิสารทานนท์	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

คณะทำงานและเลขานุการ

นางสาวอรรชภา เกตุพรหม	ผู้อำนวยการฝ่ายมาตรฐานดิจิทัลภาครัฐ
	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

ผู้ช่วยเลขานุการ

นายธีรวัฒน์ ไรจน์ไพฑูรย์	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
--------------------------	---

วิเคราะห์และจัดทำมาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ – ส่วนที่ 7 เอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์
ภาครัฐ

นางสาวอุรชฎา เกตุพรหม	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
นายธีรวัฒน์ โรจนไพฑูรย์	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
นายธนต์ โอสมพรวัฒน์	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
นางสาวพิมพ์ชนก แจ็กกู๋	สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

121 มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ
122 ส่วนที่ 7 เอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ จัดทำโดยฝ่ายมาตรฐานดิจิทัลภาครัฐ สำนักงานพัฒนารัฐบาล
123 ดิจิทัล (องค์การมหาชน) สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมาตรฐานฯ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับ
124 หน่วยงานของรัฐตามแนวทางการยกระดับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทาง
125 อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 และได้ผ่านการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นเป็นการทั่วไป และได้นำ
126 ข้อมูล ข้อเสนอ ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงมาตรฐานฉบับนี้จนมีความ
127 สมบูรณ์ครบถ้วน นอกจากนี้ ยังได้รับการพิจารณาถ้อยแถลงจากคณะทำงานเทคนิคด้านมาตรฐานกระบวนการ
128 และการดำเนินงานทางดิจิทัล และผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการจัดทำร่างมาตรฐาน ข้อกำหนด
129 และหลักเกณฑ์ภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562
130 เพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรฐานฉบับนี้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน และสามารถนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติได้
131 อย่างมีประสิทธิภาพ

132
133
134 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
135 เลขที่ 999 ชั้น 4 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
136 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
137 E-mail: sd-g1_division@dga.or.th
138 Website: www.dga.or.th

คำนำ

มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ – ส่วนที่ 7 เอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดทำ และบริหารจัดการใบอนุญาตภาครัฐในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีมาตรฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 และพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 ที่มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐใช้ระบบดิจิทัลในการ ดำเนินงานและให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และมีความปลอดภัย โดยประชาชนสามารถเข้าถึง บริการของรัฐ (eService) ได้อย่างสะดวก ลดขั้นตอนและภาระของประชาชน

เอกสารฉบับนี้ได้รวบรวมหลักการ ข้อเสนอแนะแนวทาง และตัวอย่างกรณีศึกษาที่มีการใช้ใบอนุญาต อิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยหน่วยงานของรัฐ สามารถอ้างอิงในการพัฒนาบริการภาครัฐต่อไป

สารบัญ

151		
152	1. บทนำ	1
153	1.1 หลักการและความจำเป็น	1
154	1.2 วัตถุประสงค์	2
155	1.3 ขอบข่าย	2
156	1.4 บทนิยาม	3
157	1.5 กฎหมายและแนวทางที่เกี่ยวข้อง	3
158	2. ใบอนุญาตภาครัฐ	3
159	2.1 แนวทางการออกใบอนุญาตภาครัฐ	4
160	2.2 ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	6
161	2.3 การเปิดเผยใบอนุญาต	8
162	3. การพัฒนากระบวนการออกเอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	10
163	3.1 กระบวนการจัดทำใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์	10
164	3.2 ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง	20
165	4. กรณีศึกษา	22
166	4.1 กรณีศึกษาการออกใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ยาสูบ และไฟ แบบอิเล็กทรอนิกส์	22
167	4.2 กรณีศึกษาการออกใบอนุญาตธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ประเทศฟิลิปปินส์	24
168	ภาคผนวก ก	26
169	ตัวอย่างใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์หน่วยงานของรัฐ	26
170	ภาคผนวก ข	28
171	ตัวอย่างประกาศวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์	28
172	บรรณานุกรม	30
173		

สารบัญภาพ

174	
175	ภาพที่ 1 ตัวอย่างใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานส่วนภูมิภาคพัฒนาโดยหน่วยงานส่วนกลาง..... 26
176	ภาพที่ 2 ตัวอย่างการประกาศวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในราชกิจจานุเบกษา..... 28
177	ภาพที่ 3 ตัวอย่างการแสดงรายการใบอนุญาตและวิธีการแสดงใบอนุญาตทางอิเล็กทรอนิกส์ 29
178	

DRAFT

มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ – ส่วนที่ 7

เรื่อง เอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

1. บทนำ

1.1 หลักการและความจำเป็น

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุค รัฐบาลดิจิทัลที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของ ภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การจัดทำมาตรฐานใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการ ยกระดับคุณภาพการให้บริการภาครัฐ ให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณา อนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 [1] พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 [2] และ พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 [3] ซึ่งกำหนดให้หน่วยงาน ภาครัฐสามารถใช้ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แทนการดำเนินการแบบดั้งเดิมที่ใช้เอกสารกระดาษและกระบวนการที่ ล่าช้า แนวปฏิบัตินี้จะช่วย ลดภาระของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้การออกใบอนุญาตมีความรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และรองรับการทำงานของภาครัฐในยุคดิจิทัล

การพัฒนาเอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ มีความสำคัญในการอำนวยความสะดวกแก่ ประชาชน โดยช่วยลดระยะเวลาการยื่นคำขอและการพิจารณาอนุมัติ ซึ่งในปัจจุบันประชาชนยังต้องเสียเวลาใน การเดินทางและเตรียมเอกสารจำนวนมาก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น QR Code, Digital Signature, Automated workflow หรือ Data Exchange สามารถช่วยให้การอนุมัติทำได้รวดเร็วขึ้น ลดความผิดพลาดของ ข้อมูล และเพิ่มความสะดวกในการตรวจสอบสถานะใบอนุญาตได้แบบเรียลไทม์ผ่านระบบออนไลน์ นอกจากนี้ยัง ช่วยให้ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถดำเนินการทางกฎหมายได้อย่างสะดวก รองรับการทำธุรกรรมผ่าน แพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งช่วย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ เอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐจะช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน ลด ต้นทุนในการจัดเก็บและบริหารเอกสารกระดาษ ลดภาระการตรวจสอบเอกสารที่ต้องทำด้วยมือ และลดช่องโหว่ ของการใช้ดุลพินิจที่อาจนำไปสู่การทุจริต โดยการพัฒนาการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูล จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ สามารถเข้าถึงข้อมูลที่เชื่อมโยงกันได้ง่ายขึ้น ไม่ต้องขอเอกสารจากหลายหน่วยงานซ้ำซ้อน ทำให้กระบวนการ ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประชาชนได้รับบริการที่รวดเร็ว

ดังนั้น การจัดทำแนวปฏิบัติเอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐถือเป็นก้าวสำคัญในการ ยกระดับประเทศไทยสู่รัฐบาลดิจิทัลที่แท้จริง โดยช่วยลดภาระประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ เพิ่มประสิทธิภาพ ลด ต้นทุน และสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ พร้อมทั้งรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งจะช่วย ให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันกับนานาชาติและก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างสมบูรณ์

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ เอกสารใบอนุญาตภาครัฐ ที่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 มาตรา 13 รวมถึงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

2) เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาระบบการออกใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถดำเนินการได้จริง โดยสอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานภาครัฐ มุ่งเน้น ความโปร่งใส ความสะดวกในการเข้าถึง และลดภาระของประชาชนและหน่วยงานรัฐ

1.3 ขอบข่าย

แนวปฏิบัตินี้ครอบคลุมเฉพาะใบอนุญาตที่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 [3] มาตรา 13 ซึ่งหมายถึง ใบอนุญาตที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ และสามารถตรวจสอบข้อมูลได้โดยประชาชนทั่วไปหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัตินี้ให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุง กระบวนการออกเอกสารใบอนุญาตภาครัฐที่ต้องเปิดเผย ตาม พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 [3] โดยมุ่งเน้น การเปลี่ยนแปลงจากระบบใบอนุญาตแบบกระดาษไปสู่รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถดำเนินการได้จริง โดยไม่ต้องใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน แต่ยังคงไว้ซึ่งหลักการ ตรวจสอบได้ โปร่งใส และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ

ขอบข่ายของแนวปฏิบัติมุ่งเน้น การพัฒนาระบบการออกใบอนุญาตที่สามารถนำไปใช้จริงได้ ภายใต้ข้อจำกัดของแต่ละหน่วยงาน โดยมีเป้าหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดภาระของประชาชน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งนี้ แนวปฏิบัตินี้เสนอแนะแนวทางการจัดทำและตรวจสอบกระบวนการออกใบอนุญาตให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 [2] มาตรา 12 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการให้บริการผ่านระบบดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริม การลดการใช้เอกสาร ลดภาระประชาชน และบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ

ทั้งนี้ เอกสารฉบับนี้เป็น แนวทางทั่วไป ซึ่งไม่สามารถครอบคลุมทุกประเด็นที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้น ก่อนดำเนินการ ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

1.4 บทนิยาม

ความหมาย หรือนิยามของคำที่ใช้ในมาตรฐานสำนักงานรัฐบาลดิจิทัลฉบับนี้ มีดังนี้

“กระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ” หมายความว่า กระบวนการหรือการดำเนินงานในรูปแบบดิจิทัล เพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการให้บริการประชาชนตามมาตรา 12 (2) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 [2]

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐทุกหน่วย แต่ไม่รวมถึงรัฐวิสาหกิจที่เป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด [3]

“ขออนุญาต” หมายความว่า ขอรับใบอนุญาต ขออนุมัติ ขอจดทะเบียน ขอขึ้นทะเบียน ขอแจ้งขอจดทะเบียน ขออาชญาบัตร ขอการรับรอง ขอความเห็นชอบ ขอความเห็น ขอให้พิจารณา ขออุทธรณ์ ร้องทุกข์หรือร้องเรียน ขอให้ดำเนินการ ขอรับเงิน ขอรับสวัสดิการ และขอรับบริการอื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ [3]

“อนุญาต” หมายความว่า ออกใบอนุญาต อนุมัติ จดทะเบียน ขึ้นทะเบียน รับแจ้ง รับจดทะเบียน ออกอาชญาบัตร รับรอง เห็นชอบ ให้ความเห็น แจ้งผลการพิจารณา แจ้งผลการดำเนินการ จ่ายเงิน ให้ได้รับสวัสดิการ และให้บริการอื่นใดแก่ประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ [3]

“ใบอนุญาต” หมายความว่า ใบอนุญาตที่กฎหมายกำหนดให้ผู้รับอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย ตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 มาตรา 13 [3]

“ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ใบอนุญาตในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถแสดงโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 มาตรา 13 (1) [3]

1.5 กฎหมายและแนวทางที่เกี่ยวข้อง

- 1) พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558
- 2) พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565
- 3) พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562
- 4) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2. ใบอนุญาตภาครัฐ

การใช้ใบอนุญาตภาครัฐเป็นกลไกสำคัญในการกำกับดูแลและรับรองว่ากิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด ช่วยส่งเสริมความปลอดภัย ความเป็นธรรม และลดผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และบริการ การมีระบบใบอนุญาตที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค สนับสนุนการแข่งขันที่เป็นธรรม และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยในปัจจุบันมีการปรับปรุงกระบวนการออกใบอนุญาตให้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อลดภาระและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชน

2.1 แนวทางการออกใบอนุญาตภาครัฐ

กระบวนการออกใบอนุญาตภาครัฐถูกกำหนดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มุ่งเน้นความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และลดภาระที่ไม่จำเป็นแก่ประชาชนและภาครัฐกิจ กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการพิจารณาอนุญาตภายใต้กรอบที่ชัดเจน มีระยะเวลาการพิจารณาที่แน่นอน และต้องมีคู่มือประชาชนที่ระบุขั้นตอน เงื่อนไข และค่าธรรมเนียมอย่างชัดเจน การพัฒนาระบบใบอนุญาตในปัจจุบันมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถยื่นคำขอ ตรวจสอบสถานะ และแสดงใบอนุญาตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ ลดการใช้เอกสาร ลดความล่าช้า และช่วยให้กระบวนการมีความโปร่งใสมากขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลใบอนุญาตกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้ เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการยื่นเอกสารหลายครั้ง ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้ในระบบเดิม การเปิดเผยข้อมูลใบอนุญาตในระบบออนไลน์ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น ป้องกันการใช้เอกสารปลอม และเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบกำกับดูแล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าใบอนุญาตจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อสังคม แต่หากมีข้อกำหนดที่ซับซ้อนและใช้เวลานานเกินไป อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจและการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงกฎระเบียบเป็นระยะเพื่อลดข้อกำหนดที่ไม่จำเป็น

อีกประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการออกใบอนุญาตคือ หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในคราวประชุมวันที่ 14 ธันวาคม 2564 [5] หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส และลดภาระที่ไม่จำเป็นต่อประชาชนและภาครัฐกิจ มีสาระสำคัญ เช่น การกำหนดลักษณะของค่าธรรมเนียมและจำแนกค่าธรรมเนียมออกจากค่าบริการ การกำหนดหลักการพื้นฐานว่าการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต้องมีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ และต้องกำหนดอัตราขึ้นสูงไว้ในกฎหมาย การกำหนดกรณีที่รัฐไม่พึงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากประชาชน และกำหนดปัจจัยที่หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม และให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติต่อไป เป็นต้น โดยในการดำเนินการเรียกเก็บค่าตอบแทนจากประชาชนที่มาขอรับบริการจากรัฐมีสองลักษณะ [5]

1) "ค่าธรรมเนียม" จะเป็นกรณีที่รัฐจะใช้อำนาจทางปกครองฝ่ายเดียวในการรักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อควบคุมหรือกำกับดูแลในเรื่องต่างๆให้เป็นไปด้วยดี โดยกำหนดให้ประชาชนจะต้องได้รับอนุมัติอนุญาต จากรัฐก่อนที่จะดำเนินการบางอย่างได้ ซึ่งรัฐอาจกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามอัตราที่กฎหมายกำหนดต่อหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีอำนาจแต่ผู้เดียวในการดำเนินการให้บุคคลนั้น หากไม่จ่าย หน่วยงานจะไม่ดำเนินการให้ จึงมีลักษณะทำนองเดียวกับภาษี เช่น ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตก่อสร้างอาคารตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นต้น

2) "ค่าบริการ" เป็นกรณีที่รัฐจะให้บริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นการผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการใน ทำนองเดียวกับธุรกิจเอกชน การเรียกเก็บค่าบริการนี้มีลักษณะคล้ายกับค่าบริการของเอกชนเพื่อตอบแทนสินค้า และบริการที่ได้ ซึ่งหากไม่ต้องการจะได้สินค้าหรือบริการนั้น ก็ไม่ต้องเสียค่าบริการ โดยผู้ใช้บริการมีทางเลือกที่จะ ใช้บริการภาครัฐหรือใช้บริการที่มีการดำเนินการโดยบุคคลอื่นก็ได้ รวมถึงการบริการในทำนองเดียวกัน เช่น การ ให้บริการห้องสมุด การให้บริการทางด่วนหรือทางพิเศษ การให้บริการจอดรถในที่จอดรถ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่าบริการในนิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าบริการ มีตัวอย่าง ดังนี้ (สามารถศึกษา เพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าบริการ [5])

2.1 ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดของรัฐต้องไม่สูงเกินสมควรโดยคำนึงถึง ต้นทุนการผลิตหรือการให้บริการต่อหน่วย และเทียบเคียงกับอัตราที่เรียกเก็บกันมานานในประเทศ

2.2 ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการกึ่งผูกขาดของรัฐต้องไม่สูงหรือต่ำเกินสมควร โดยคำนึงถึงต้นทุนการผลิตหรือการให้บริการต่อหน่วย

2.3 ค่าบริการสำหรับกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกันโดยเสรีในตลาด ต้องไม่ต่ำเกินสมควร ที่อาจกระทบต่อการแข่งขันทางการค้า เว้นแต่รัฐมีอำนาจแทรกแซงในเรื่องนั้นเพื่อรักษาราคาที่เหมาะสมในตลาด ทั้งนี้ค่าบริการไม่พึงกำหนดไว้ในกฎหมาย และต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรสูงสุดดังเช่นเอกชน

ดังนั้นหน่วยงานจำเป็นต้องพิจารณาจำแนกและกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม และค่าบริการให้ สอดคล้อง กับกฎหมาย และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงค่าบริการต่างๆ เพื่อให้เกิด e-service ที่ช่วย ตอบสนองความต้องการ และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน หรือธุรกิจด้วยเช่นกัน

โดยสรุปแนวทางการออกใบอนุญาตที่ดีต้องมีความสมดุลระหว่างการกำกับดูแลที่รัดกุมและการลด ภาระของประชาชน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการให้มีความสะดวก รวดเร็ว และเชื่อมโยงกับระบบข้อมูลกลางของรัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการได้อย่าง ง่ายดาย ขณะเดียวกันการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและค่าบริการที่เหมาะสมเป็นไปตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ ที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้การบริหารจัดการเป็นธรรม ลดต้นทุนให้แก่ประชาชน และทำให้ภาครัฐสามารถดำเนินงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ ใช้แนวทางที่ภาครัฐพัฒนาเพื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยให้กระบวนการอนุญาตมีประสิทธิภาพ สะดวก และโปร่งใสมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงจากใบอนุญาตแบบกระดาษไปสู่รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีความจำเป็นเนื่องจากระบบเดิมประสบปัญหาหลายประการ เช่น ความล่าช้าในการพิจารณาคำขอ ภาระเอกสารที่ซ้ำซ้อน และภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อยื่นเอกสาร แนวทางใหม่นี้ช่วยให้ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถยื่นขอ อนุมัติ และแสดงใบอนุญาตผ่านช่องทางดิจิทัล ลดอุปสรรคในการดำเนินงาน และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ

แนวทางการพัฒนาใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดภาระงานเอกสารและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความคล่องตัวมากขึ้น จากเดิมการขอใบอนุญาตต้องใช้ระยะเวลานาน เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการตรวจสอบเอกสารและบันทึกข้อมูลเอง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความล่าช้าและข้อผิดพลาด การนำแนวทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ช่วยให้กระบวนการยื่นคำขอและตรวจสอบเป็นแบบอัตโนมัติ ข้อมูลดิจิทัลสามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ต้องป้อนซ้ำ ลดความผิดพลาดและช่วยให้การอนุมัติเป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของหน่วยงานอื่น เช่น ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ฐานข้อมูลภาษี หรือข้อมูลสถานะธุรกิจ ทำให้สามารถตรวจสอบคุณสมบัติโดยไม่ต้องใช้เอกสารซ้ำซ้อน กระบวนการพิจารณาใบอนุญาตจึงมีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากขึ้น

อีกประเด็นสำคัญคือการเพิ่มความโปร่งใสและความสามารถในการตรวจสอบ แนวทางเดิมที่ต้องใช้เอกสารจำนวนมากและอาศัยการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ทำให้เกิดความล่าช้า และบางครั้งนำไปสู่ปัญหาการใช้ดุลพินิจที่ไม่เป็นมาตรฐาน การเปลี่ยนมาใช้แนวทางอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้กระบวนการอนุมัติสามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้น ทุกการดำเนินการถูกบันทึกไว้ในระบบ ทำให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การใช้ Workflow Automation ช่วยลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ทำให้การพิจารณาใบอนุญาตเป็นไปตามเกณฑ์เดียวกันทุกกรณี ประชาชนสามารถติดตามสถานะการขออนุญาตแบบเรียลไทม์ หากมีความล่าช้า หน่วยงานสามารถตรวจสอบได้ทันทีว่าขั้นตอนไหนเป็นปัญหา และสามารถนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยลดภาระของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลในอดีต เจ้าหน้าที่ต้องใช้เวลามากในการตรวจสอบเอกสารและพิจารณาคำขอ การใช้แนวทางอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้กระบวนการตรวจสอบเอกสารเบื้องต้นสามารถทำได้โดยอัตโนมัติ หากเอกสารครบถ้วนระบบสามารถดำเนินการอนุมัติได้ทันทีโดยไม่ต้องผ่านเจ้าหน้าที่ในทุกกรณี ส่งผลให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เวลาไปกับงานที่ต้องการการตรวจสอบเชิงลึก เช่น การกำกับดูแลภาคสนามและการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) มาช่วยในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของใบอนุญาตและคัดกรองคำขอที่ต้องการการตรวจสอบเพิ่มเติมได้อย่างแม่นยำ

สำหรับประชาชนและภาคธุรกิจ แนวทางอิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มความสะดวกสบาย โดยสามารถ
ยื่นคำขอ ติดตามสถานะ และรับใบอนุญาตผ่านช่องทางออนไลน์โดยไม่ต้องเดินทางไปสำนักงาน ลดต้นทุนใน
การเดินทางและเวลาที่เสียไปกับกระบวนการอนุมัติแบบเดิม ระบบยังสามารถแจ้งเตือนอัตโนมัติผ่านทาง SMS
หรืออีเมล เมื่อใบอนุญาตใกล้หมดอายุ หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนด ทำให้ผู้ถือใบอนุญาตสามารถ
ดำเนินการต่ออายุได้ทันเวลา

นอกจากนี้ แนวทางอิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความคุ้มค่าในการดำเนินงานของ
ภาครัฐ การลดการใช้กระดาษช่วยลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์และการจัดเก็บเอกสาร ในระยะยาว ค่าใช้จ่ายด้าน
บุคลากรสามารถลดลงได้ เนื่องจากกระบวนการอัตโนมัติช่วยลดความจำเป็นในการใช้เจ้าหน้าที่จำนวนมากในการ
ตรวจสอบเอกสาร ส่งผลให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เวลาที่มีค่ากับงานที่ต้องการการวิเคราะห์มากขึ้น

อีกหนึ่งข้อดีที่สำคัญของแนวทางใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์คือการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน
ภาครัฐ ซึ่งช่วยลดความซ้ำซ้อนในการขอข้อมูลจากประชาชน แนวทางนี้ช่วยให้หน่วยงานสามารถใช้ข้อมูลร่วมกัน
ได้โดยไม่ต้องขอข้อมูลซ้ำ ตัวอย่างเช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพจากฐานข้อมูล
กระทรวงสาธารณสุข หรือสามารถตรวจสอบสถานะที่ดินจากกรมที่ดินโดยไม่ต้องให้ประชาชนแนบเอกสาร
เพิ่มเติม การใช้ Open Data และ Application Programming Interface (API) ช่วยให้หน่วยงานสามารถ
แลกเปลี่ยนข้อมูลแบบเรียลไทม์ ลดความล่าช้าในการตรวจสอบข้อมูล และลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูลที่
เหมือนกันในหลายหน่วยงาน

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์เป็นก้าวสำคัญที่ช่วยให้ภาครัฐสามารถ
บริหารจัดการการออกใบอนุญาตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระของประชาชนและภาคธุรกิจ เพิ่มความโปร่งใส
ในการอนุญาต และรองรับการให้บริการภาครัฐในยุคดิจิทัล แนวทางนี้ช่วยให้กระบวนการออกใบอนุญาตมีความ
ทันสมัย เชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน
มากขึ้น

2.3 การเปิดเผยใบอนุญาต

การเปิดเผยใบอนุญาตเป็นหลักการสำคัญที่ได้รับการกำหนดใน พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 มาตรา 22 [6] ซึ่งระบุให้ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องแสดงเอกสารในที่เปิดเผย เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ง่าย หลักการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินธุรกิจ ป้องกันการดำเนินกิจกรรมที่ไม่ได้รับอนุญาต และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค ต่อมา พระราชบัญญัติอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 [1] ได้เข้ามาปรับปรุงกระบวนการออกใบอนุญาตให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกำหนดให้หน่วยงานรัฐต้องมีแนวทางที่ชัดเจนในการพิจารณาคำขอ ลดความซับซ้อน และอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ซึ่งรวมถึงการกำหนดแนวทางการเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการอนุญาต

ล่าสุด พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ได้เข้ามาสนับสนุนให้การดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตสามารถทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยหน่วยงานรัฐสามารถเผยแพร่ข้อมูลใบอนุญาตผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ลดภาระในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ และเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบข้อมูลแบบเรียลไทม์ การเปลี่ยนแปลงนี้ช่วยให้การเปิดเผยข้อมูลใบอนุญาตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รองรับการใช้งานในยุคดิจิทัล และช่วยยกระดับมาตรฐานการกำกับดูแลของภาครัฐให้ทันสมัยมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ได้ออกประกาศ ที่ นร 1200/ว 69 ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2566 [7] เรื่อง การแจ้งหน่วยงานของรัฐเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 และแนวทางปฏิบัติตามมาตรา 13(1) ซึ่งแจ้งให้หน่วยงานราชการส่วนกลางหรือหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการอนุญาตผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และออกประกาศกำหนดวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 13(1) ดังตัวอย่างใน ภาคผนวก ตัวอย่างการประกาศวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการออกประกาศข้างต้นสามารถดำเนินการตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

1) หน่วยงานที่ต้องจัดทำประกาศตามมาตรา 13(1)

หน่วยงานราชการส่วนกลางหรือหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย ได้แก่ หน่วยงานราชการส่วนกลางระดับกรม รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน มหาวิทยาลัยของรัฐ และหน่วยงานรัฐรูปแบบใหม่ ทั้งนี้หน่วยงานระดับกอง สำนัก ส่วนภูมิภาค จังหวัด และราชการส่วนท้องถิ่น ไม่อยู่ในขอบเขตที่ต้องดำเนินการ [7]

405 2) การประกาศตามมาตรา 13(1) ในราชกิจจานุเบกษา

406 เพื่อให้ประกาศมีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย หน่วยงานของรัฐที่ออกประกาศตามมาตรา
407 13(1) ต้องนำประกาศไปเผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา หากยังไม่ได้เผยแพร่ในราชกิจจานุเบกษา ประกาศจะยังไม่
408 มีผลทางกฎหมาย โดยในระหว่างที่ยังไม่มีการออกประกาศ ผู้รับอนุญาตจะแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทาง
409 อิเล็กทรอนิกส์อย่างใดก็ได้ (มาตรา 21 วรรค 3)

410 3) กรณีมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในประกาศที่เคยออกไปแล้ว

411 หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในประกาศที่ออกตามมาตรา 13(1) หน่วยงานของรัฐ ไม่
412 จำเป็นต้องแจ้งยกเลิกประกาศเดิมก่อนแต่สามารถจัดทำประกาศฉบับใหม่ โดยมีเนื้อหาการยกเลิกประกาศฉบับ
413 เดิม ทั้งนี้ไม่เป็นการห้ามหากจำเป็นต้องยกเลิกประกาศก่อน เช่น กรณีที่วิธีการที่ระบุไม่สามารถตรวจสอบได้แล้ว
414 ซึ่งส่งผลให้ผู้รับอนุญาตจะแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างใดก็ได้ ตามมาตรา 21 วรรค 3

415 4) แนวทางในการประกาศข้อมูลในราชกิจจานุเบกษา

416 หน่วยงานที่เป็นเจ้าของร่างกฎหมายหรือประกาศที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการ
417 ประสานงานกับกลุ่มงานราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อเผยแพร่ประกาศในราชกิจจา
418 นุเบกษา โดยอาจมีการรวบรวมประกาศจากหน่วยงานในสังกัดเพื่อนำส่งพร้อมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการ
419 ดำเนินการและลดระยะเวลาการประกาศ [7]

420
421 โดยสรุป การเปิดเผยข้อมูลใบอนุญาตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เป็น แนวทางสำคัญที่ช่วยให้
422 ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้สะดวก ลดภาระงานด้านเอกสาร ลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มความโปร่งใสใน
423 การดำเนินธุรกิจ การดำเนินการตามมาตรา 13(1) และการออกประกาศที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้ภาครัฐสามารถกำกับ
424 ดูแลและให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การพัฒนากระบวนการออกเอกสารใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

การพัฒนากระบวนการออกใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐเป็นขั้นตอนสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชนและภาคธุรกิจ แนวทางนี้สอดคล้องกับมาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ฉบับที่ 6 (มสพร. 6) [8] โดยกำหนดแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ ตามความพร้อมของหน่วยงาน เพื่อให้หน่วยงานสามารถเลือกวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมกับทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่

3.1 กระบวนการจัดทำใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์

3.1.1 กระบวนการจัดทำแบบคำขอ และยื่นคำขอ

กระบวนการยื่นคำขอใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์เป็นขั้นตอนสำคัญที่ประชาชนต้องดำเนินการเพื่อขอรับอนุญาตตามกฎหมาย ซึ่งควรมีการออกแบบให้สามารถดำเนินการได้สะดวก รวดเร็ว และลดภาระด้านเอกสารที่ต้องใช้ในกระบวนการ หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องพิจารณาว่าจะให้บริการประชาชนผ่านช่องทางใดที่เหมาะสมที่สุด โดยคำนึงถึงโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีที่มีอยู่ ความพร้อมของหน่วยงาน รวมถึงกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้บริการ หลักการสำคัญของการจัดทำแบบคำขอและการยื่นคำขอใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ คือ การเปิดให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องเดินทางมาติดต่อหน่วยงานด้วยตนเอง เพื่อลดขั้นตอน ลดระยะเวลาการดำเนินการ และเพิ่มความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูลแบบเรียลไทม์ โดยหน่วยงานสามารถเลือกได้จากรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 การยื่นคำขอผ่านอีเมล

เป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับหน่วยงานที่ยังไม่มีระบบรับคำขอแบบออนไลน์เต็มรูปแบบ และยังไม่มีเว็บไซต์ทางการของหน่วยงาน แต่ต้องการลดภาระด้านเอกสารและเพิ่มความสะดวกให้ประชาชน โดยการดำเนินการในรูปแบบนี้สามารถทำได้โดยให้ประชาชนสามารถขอรับแบบฟอร์มคำขอใบอนุญาตผ่านช่องทางที่หน่วยงานกำหนด เช่น ขอรับแบบฟอร์มทางเว็บไซต์ หรืออีเมล เมื่อได้รับแบบฟอร์มแล้ว ประชาชนสามารถกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มที่กำหนดซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบ PDF หรือไฟล์เอกสารอื่น หรือส่งเป็นข้อความที่มีรายละเอียดครบถ้วนตามแบบฟอร์ม และแนบเอกสารประกอบตามที่หน่วยงานกำหนด

หลังจากเตรียมข้อมูลและเอกสารที่จำเป็นเรียบร้อยแล้ว ประชาชนสามารถส่งแบบฟอร์มและเอกสารประกอบไปยังอีเมลของหน่วยงานที่กำหนดไว้ โดยหน่วยงานควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบคอยตรวจสอบอีเมลเป็นประจำทุกวัน และต้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารที่ได้รับอย่างรวดเร็ว หากพบข้อผิดพลาดในข้อมูลหรือเอกสารไม่ครบถ้วน เจ้าหน้าที่ต้องแจ้งให้ประชาชนแก้ไขหรือส่งเอกสารเพิ่มเติมทางอีเมล พร้อมกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ

แบบที่ 2 การยื่นคำขอผ่านแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์หรือผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน

ประชาชนสามารถเข้าถึง เว็บไซต์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ลงทะเบียนและเข้าสู่ระบบ (หากยังไม่มีบัญชีผู้ใช้งาน) จากนั้นสามารถ กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มออนไลน์ อัปโหลดเอกสารที่จำเป็น และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนยืนยันการส่งคำขอ ระบบจะออก หมายเลขอ้างอิง และแจ้งผลการยื่นคำขอผ่านทางอีเมล หรือ SMS เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามสถานะของใบอนุญาตได้สะดวกมากขึ้น

แบบที่ 3 การยื่นคำขอผ่านแพลตฟอร์มกลางของภาครัฐ

การยื่นคำขอผ่าน แพลตฟอร์มกลางของภาครัฐ เช่น Biz Portal หรือระบบที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางที่ช่วยให้การดำเนินการมีความสะดวกและเป็นมาตรฐานมากขึ้น ผู้ขอใบอนุญาตสามารถ เข้าสู่ระบบกลางผ่าน Digital ID หรือ DGA Login กรอกข้อมูลที่จำเป็น อัปโหลดเอกสาร และเลือกประเภทใบอนุญาตที่ต้องการ ระบบจะ เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอ และแจ้งผลการตรวจสอบ หากมีข้อผิดพลาด ระบบสามารถแจ้งให้ผู้แก้ไขข้อมูลและส่งใหม่ได้ทันที ผู้ขอสามารถ ติดตามสถานะใบอนุญาตผ่านแพลตฟอร์มได้แบบเรียลไทม์ ซึ่งช่วยเพิ่มความโปร่งใสและลดเวลาการดำเนินการของภาครัฐ

3.1.2 กระบวนการตรวจสอบ และพิจารณาคำขอ

หน่วยงานต้องกำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาตให้ชัดเจน โดยเผยแพร่ข้อมูลให้ประชาชนทราบล่วงหน้าเพื่อให้สามารถจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นได้ครบถ้วน ควรใช้แบบฟอร์มตรวจสอบเอกสาร (Checklist) เพื่อลดปัญหาการใช้ดุลพินิจโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน พร้อมกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาคำขอให้ชัดเจน หากหน่วยงานมีความพร้อมสูง ควรเพิ่ม กลไกการตรวจสอบข้อมูลอัตโนมัติ (Auto-Validation) เพื่อลดภาระเจ้าหน้าที่ เช่น การตรวจสอบเอกสารเบื้องต้นว่าครบถ้วนหรือไม่ การเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ทะเบียนราษฎร์ ฐานข้อมูลสิ่งแวดล้อม ฐานข้อมูลการอนุญาตจากหน่วยงานรัฐอื่น ๆ และการแจ้งเตือนอัตโนมัติให้ผู้ขอใบอนุญาตทราบ หากมีเอกสารที่ต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติม เพื่อให้กระบวนการตรวจสอบและพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานสามารถเลือกได้จาก รูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 การตรวจสอบอย่างง่ายจากเอกสารที่สแกนมา

เมื่อผู้ขอใบอนุญาตแนบเอกสารในรูปแบบ ไฟล์สแกนหรือภาพถ่าย เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการ Manual Verification โดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โปรแกรมอ่านเอกสาร หรือระบบ OCR (Optical Character Recognition) เพื่อช่วยแปลงข้อมูลเป็นข้อความ ลดระยะเวลาในการตรวจสอบ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ยังสามารถเปรียบเทียบเอกสารกับฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ในบางกรณี

แบบที่ 2 การตรวจสอบเอกสารที่มีลายมือชื่อดิจิทัล

เมื่อผู้ขอใบอนุญาตแนบเอกสารในรูปแบบ PDF ที่ลง ลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature) ระบบสามารถตรวจสอบความถูกต้องของลายมือชื่อผ่านการรับรองจาก หน่วยงานรับรองเอกสารดิจิทัล (Certification Authority: CA) ซึ่งช่วยยืนยันว่าเอกสารไม่ได้ถูกแก้ไขหรือปลอมแปลง ช่วยลดภาระในการตรวจสอบเอกสารแบบแมนนวลและเพิ่มความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล

แบบที่ 3 การตรวจสอบโดยใช้ฐานข้อมูลกลาง และ AI

ระบบตรวจสอบข้อมูลของผู้ขอใบอนุญาตโดยอ้างอิงจากฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลโดยตรงผ่าน API (Application Programming Interface) หรือระบบตรวจสอบภายในของหน่วยงาน หากข้อมูลของผู้ขอใบอนุญาตตรงกับฐานข้อมูลกลาง ระบบสามารถ ยืนยันคุณสมบัติได้อัตโนมัติโดยไม่ต้องแนบเอกสารเพิ่มเติม ช่วยลดความซ้ำซ้อนและลดระยะเวลาการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ระบบยังสามารถใช้ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Machine Learning ในการวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร เช่น การเปรียบเทียบข้อมูลกับฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบลายเซ็น การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ขอใบอนุญาต และการตรวจจับเอกสารปลอมแปลงโดยอัตโนมัติ AI สามารถช่วยเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ความเสี่ยงของผู้ขอใบอนุญาตและแจ้งเตือนหากพบความผิดปกติ ซึ่งช่วยให้กระบวนการตรวจสอบมีความแม่นยำมากขึ้น ลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ และเพิ่มความรวดเร็วในการอนุมัติใบอนุญาต

3.1.3 กระบวนการอนุมัติ

กระบวนการอนุมัติใบอนุญาตเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินการของภาครัฐมีความรวดเร็ว โปร่งใส และลดภาระทั้งต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่ หน่วยงานควรลดการใช้เอกสารกระดาษเพื่อเพิ่มความสะดวกในการจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูล โดยให้เจ้าหน้าที่สามารถอนุมัติคำขอผ่านระบบภายในของหน่วยงาน หรือใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Signature) แทนการลงนามในเอกสารกระดาษ ซึ่งช่วยลดขั้นตอนที่ยุ่งยากและเพิ่มความปลอดภัยในการดำเนินงาน โดยหน่วยงานสามารถเลือกได้จากรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 การอนุมัติอย่างง่ายผ่านอีเมล

เมื่อได้รับคำขอใบอนุญาต เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น และใช้วิธีการตอบกลับทางอีเมลหรือระบบข้อความดิจิทัล เพื่อแจ้งผลการอนุมัติแก่ผู้ขอใบอนุญาต วิธีนี้เหมาะสำหรับใบอนุญาตที่มีขั้นตอนง่าย และไม่มีความเสี่ยงสูง เช่น การอนุมัติเอกสารรับรองข้อมูล การแจ้งเตือน หรือใบอนุญาตประเภททั่วไปที่ไม่ต้องมีการพิจารณาเชิงลึก

แบบที่ 2 การอนุมัติผ่านระบบ Workflow อิเล็กทรอนิกส์

ระบบสามารถกำหนด ลำดับขั้นของการพิจารณา (Workflow) ให้เจ้าหน้าที่หลายระดับสามารถตรวจสอบและอนุมัติใบอนุญาตแบบดิจิทัลได้ โดยแต่ละระดับสามารถตรวจสอบข้อมูล และกดยกอนุมัติผ่านระบบโดยไม่ต้องใช้เอกสารกระดาษ วิธีนี้เหมาะสำหรับใบอนุญาตที่มีหลายฝ่ายเกี่ยวข้อง หรือมีขั้นตอนตรวจสอบหลายระดับ เช่น ใบอนุญาตด้านสิ่งแวดล้อม หรือใบอนุญาตประกอบกิจการที่ต้องมีการพิจารณาจากหลายหน่วยงาน

แบบที่ 3 การอนุมัติด้วยลายมือชื่อดิจิทัล

หลังจากที่ระบบตรวจสอบข้อมูลและได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสามารถลงนามดิจิทัล (Digital Signature) บนเอกสาร PDF หรือระบบกลางเพื่อยืนยันและอนุมัติใบอนุญาต โดยใบรับรองดิจิทัล (Digital Certificate) ที่ใช้ในการลงนามต้องเป็นชื่อของผู้มีอำนาจตามกฎหมายหรือระเบียบของหน่วยงาน เพื่อให้การลงนามมีความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยต้องพิจารณาเลือกให้ผู้ให้บริการออกใบรับรองที่น่าเชื่อถือ และอยู่ภายใต้ Thailand National Root Certification Authority เพื่อประโยชน์ในกรณีที่เกิดข้อพิพาท จะอยู่ภายใต้การพิจารณาของศาลประเทศไทย ในกรณีที่หน่วยงานใช้ใบรับรองจากผู้ให้บริการที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ Thailand National Root Certification Authority ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาเปลี่ยนผู้ให้บริการเมื่อถึงรอบการต่ออายุครั้งถัดไป

3.1.4 กระบวนการชำระค่าธรรมเนียมและค่าบริการ

การรับชำระค่าธรรมเนียมและค่าบริการควรมีทางเลือกที่หลากหลายรองรับการชำระเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดภาระการเดินทางของประชาชน เช่น การโอนเงินผ่านธนาคารด้วยการสแกน QR Code บริการรับชำระเงิน (Bill Payment) หรือระบบการรับชำระเงินกลางของบริการภาครัฐ เมื่อประชาชนดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมเสร็จสิ้น หน่วยงานควรออกใบเสร็จอิเล็กทรอนิกส์ (e-Receipt) ซึ่งมีรูปแบบตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น แบบใบเสร็จรับเงินอิเล็กทรอนิกส์ของส่วนราชการ (e-Government Receipt) ตามหนังสือเวียนกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 0402.2/ว 39 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2567 เรื่อง หรือรูปแบบตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการ รับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2566 เพื่อให้ผู้ขออนุญาตใช้เป็นหลักฐานการชำระเงิน ซึ่งอาจกำหนดให้ส่งหลักฐานผ่านอีเมล หรือระบบ e-Service ตามความเหมาะสม เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบก่อนดำเนินการในขั้นตอนถัดไป

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 การรับชำระค่าธรรมเนียมและค่าบริการด้วยการโอนเงิน

แจ้งรายละเอียดการชำระเงินเพื่อให้ผู้ขออนุญาตใช้ในการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของหน่วยงาน โดยอาจชำระผ่านอินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง (Internet banking) โมบายแบงก์กิ้ง (Mobile banking) สาขานาคร หรือเครื่องบริการธุรกรรมอัตโนมัติ (ATM/CDM) หน่วยงานสามารถจัดทำ QR Code เพื่ออำนวยความสะดวก และจัดทำคำอธิบายในสื่อของหน่วยงาน โดยบัญชีที่ใช้รับโอนค่าธรรมเนียมควรเป็นบัญชีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้โดยมีมาตรการควบคุมตรวจสอบรายงานทางการเงินอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ควรมีแผนพัฒนาไปสู่การใช้บริการระบบการชำระเงิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความปลอดภัย และลดโอกาสการผิดพลาดในการดำเนินการ

แบบที่ 2 การรับชำระค่าธรรมเนียมและค่าบริการผ่านบริการรับชำระเงินของธนาคาร (Bill Payment)

หน่วยงานสามารถชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ Corporate Internet Banking (Bill Payment) โดยเปิดบัญชีกับสถาบันการเงินในชื่อของหน่วยงานเพื่อใช้รับชำระเงิน การชำระเงินจะใช้รหัส (Company Code/Product Code) และข้อมูลอ้างอิง (Reference Code) อาจใช้ QR Code / Bar Code เพื่ออำนวยความสะดวกการชำระเงิน สามารถชำระผ่าน เคาน์เตอร์สาขานาคร ผ่านอินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง (Internet banking) โมบายแบงก์กิ้ง (Mobile banking) หรือเครื่องบริการธุรกรรมอัตโนมัติ (ATM/CDM) โดยส่วนงานที่รับผิดชอบด้านการเงินสามารถตรวจสอบรายงานการรับเงินจากระบบ Corporate Internet Banking ได้

แบบที่ 3 การรับชำระค่าธรรมเนียมและค่าบริการผ่านระบบการรับชำระเงินกลางของบริการภาครัฐ หรือบริการ Payment Gateway ของธนาคาร

การรับชำระค่าธรรมเนียมผ่านบริการของระบบการชำระเงิน เช่น ระบบการรับชำระเงินกลางของบริการภาครัฐ e-Payment Portal of Government (epayment.cgd.go.th) หรือ Payment Gateway ของธนาคาร ซึ่งรองรับการชำระเงินหลายรูปแบบ เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต รวมทั้งการโอนเงิน โดยระบบสามารถตรวจสอบและยืนยันการชำระเงินแบบอัตโนมัติ และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลการชำระเงินกับบริการ EService ของหน่วยงาน ทำให้กระบวนการชำระค่าธรรมเนียมเป็นไปอย่างรวดเร็ว และปลอดภัย

ทั้งนี้สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากมาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ – ส่วนที่ 6 เรื่อง การรับและจ่ายเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับบริการ ภาครัฐ (มสพร. 6-6 : 2567)

3.1.5 กระบวนการออกใบอนุญาต

การออกใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ต้องอยู่ในรูปแบบที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ง่าย โดยหน่วยงานควรพัฒนารูปแบบการออกใบอนุญาตให้สอดคล้องกับระดับความพร้อม เพื่อรองรับทั้งการใช้งานในรูปแบบเอกสารและการตรวจสอบข้อมูลแบบดิจิทัลที่มีความปลอดภัยสูงขึ้น ดังตัวอย่างใน ภาคผนวก ตัวอย่างใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ โดยหน่วยงานสามารถเลือกได้จากรูปแบบต่าง ๆ ตามความพร้อมของแต่ละหน่วยงาน

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 การออกใบอนุญาตเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

หน่วยงานสามารถจัดทำใบอนุญาตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไฟล์ PDF ให้ประชาชนสามารถดาวน์โหลดจากระบบหรือรับเอกสารทางอีเมล วิธีนี้ช่วยลดการใช้เอกสารกระดาษ และให้ประชาชนสามารถเก็บรักษาไฟล์ดิจิทัลแทนการพกพาเอกสารกระดาษ กรณีหน่วยงานมีใบอนุญาตในรูปแบบกระดาษสามารถแปลงเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์โดยการสแกนเพื่อบันทึกเป็นไฟล์เอกสาร โดยต้องคำนึงถึงความคมชัดของเอกสารเพื่อให้สามารถนำไปใช้งานได้มีประสิทธิภาพ โดยการตั้งค่าความละเอียดไม่น้อยกว่า 300 DPI [8] และควรมีวิธีการหรือช่องทางการตรวจสอบเอกสาร เช่น การตรวจสอบจากหมายเลขอ้างอิงที่ระบุไว้บนเอกสารโดยสอบถามข้อมูลจากหน่วยงานที่ออกใบอนุญาตตามที่ระบุในเอกสาร เป็นต้น

แบบที่ 2 การออกใบอนุญาตเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์พร้อมกลไกการตรวจสอบ

การจัดทำใบอนุญาตในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ไฟล์ PDF ที่มี QR Code หรือ Serial Number เพื่อให้เจ้าหน้าที่และประชาชนสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้สะดวกขึ้น โดย Serial Number สามารถกรอกในระบบตรวจสอบที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของหน่วยงาน ส่วน QR Code สามารถอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้นโดยลิงก์ไปยังข้อมูลใบอนุญาตจากฐานข้อมูลของหน่วยงาน ซึ่งวิธีการทั้งสองรูปแบบสามารถแสดงผลการเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อยืนยันความถูกต้องของใบอนุญาตผ่านระบบออนไลน์ นอกจากนี้หน่วยงานยังสามารถใช้ลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ และป้องกันการแก้ไขหรือปลอมแปลงเอกสาร

แบบที่ 3 การออกใบอนุญาตเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่รองรับการประมวลผลแบบอัตโนมัติ

ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์สามารถจัดทำในรูปแบบที่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถอ่านได้ (Machine-Readable) เช่น PDF/A-3 ที่สามารถแนบไฟล์ข้อมูล XML หรือ JSON เพื่อใช้ร่วมกับระบบอัตโนมัติของหน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การนำเข้าข้อมูล การตรวจสอบ หรือจำแนกประเภท โดยอัตโนมัติทำให้สามารถประมวลผลได้จำนวนมากได้รวดเร็ว โดยสามารถใช้งานร่วมกับลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ และป้องกันการแก้ไขหรือปลอมแปลงเอกสาร

3.1.6 กระบวนการจัดส่งใบอนุญาต หรือเอกสารอื่น

กระบวนการจัดส่งใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารอื่นควรมีช่องทางที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเอกสารได้สะดวกและปลอดภัย โดยควรเลือกใช้วิธีการจัดส่งที่เหมาะสมกับระดับความพร้อมของหน่วยงานและความต้องการของประชาชน โดยหน่วยงานสามารถเลือกได้จากรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 การจัดส่งผ่านอีเมล

เมื่อใบอนุญาตได้รับการอนุมัติ หน่วยงานสามารถ ส่งเอกสารในรูปแบบ PDF ผ่านอีเมล หรือให้ประชาชนดาวน์โหลดจากระบบออนไลน์ วิธีนี้ช่วยลดการใช้เอกสารกระดาษ และทำให้ประชาชนสามารถเก็บรักษาเอกสารในรูปแบบดิจิทัลแทน

แบบที่ 2 การจัดส่งผ่านระบบออนไลน์

หน่วยงานสามารถจัดส่งใบอนุญาตผ่านระบบออนไลน์ของหน่วยงาน เช่น เว็บไซต์ หรือ แอปพลิเคชันของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงใบอนุญาตได้สะดวกขึ้น

แบบที่ 3 การจัดส่งผ่านแพลตฟอร์มกลาง

ใบอนุญาตสามารถถูกจัดส่งไปยังแอปพลิเคชันภาครัฐ หรือแพลตฟอร์มกลาง ทำให้ประชาชนสามารถพกพาใบอนุญาตแบบดิจิทัล และใช้งานได้สะดวกผ่านสมาร์ตโฟน

3.1.7 กระบวนการการจัดทำฐานข้อมูลใบอนุญาต

ตามแนวทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2566 ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดทำฐานข้อมูลใบอนุญาตที่กฎหมายกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

- 1) ให้หน่วยงานรวบรวมข้อมูลใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานอื่นใดที่หน่วยงานเป็นผู้ออก ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ต้องแสดงไว้ในที่เปิดเผย ณ สถานประกอบการ
- 2) ให้หน่วยงานจัดทำไฟล์ข้อมูลหรือฐานข้อมูลรายการใบอนุญาต และดำเนินการรวบรวมและบันทึกข้อมูลใบอนุญาตที่ยังมีผลใช้บังคับในปัจจุบันให้ครบถ้วนก่อน เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบได้ แล้วจึงทยอยรวบรวมและบันทึกข้อมูลใบอนุญาตที่หน่วยงานเคยออกในอดีตย้อนหลังจนครบถ้วน
- 3) ให้หน่วยงานเปิดเผยไฟล์ข้อมูลหรือฐานข้อมูลรายการใบอนุญาตด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ไฟล์ข้อมูลที่หน่วยงานจะส่งเปิดเผย ให้ตั้งสิทธิ์เข้าถึงไฟล์เป็นแบบอ่านอย่างเดียว (read-only) เพื่อป้องกันมิให้บุคคลอื่นสามารถแก้ไขข้อมูลโดยมิได้รับอนุญาต
- 4) ให้จัดส่งไฟล์ข้อมูลหรือฐานข้อมูลรายการใบอนุญาตให้หน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้เผยแพร่แบบรวมศูนย์ โดยส่งไฟล์ข้อมูลฯ ทุกสิ้นเดือนที่มีการปรับปรุงข้อมูล

5) ให้นำหน่วยงานต้นสังกัด เปิดเผยข้อมูลฯ ดังกล่าว ผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (www.data.go.th) ในการนี้ ให้บันทึกข้อมูลฯ ทุกสิ้นเดือนที่มีการปรับปรุงข้อมูล

6) ให้นำหน่วยงานมีหน้าที่ปรับปรุงฐานข้อมูล ให้เป็นปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา เมื่อใดที่มีคำสั่ง พักใช้ เพิกถอนใบอนุญาต หรือใบอนุญาตหมดอายุ ก็ต้องปรับปรุงข้อมูลในฐานข้อมูลให้ถูกต้องอยู่เสมอ มิเช่นนั้น อาจต้องร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 จัดทำไฟล์ข้อมูลและเผยแพร่ผ่านคลาวด์สาธารณะ

จัดทำด้วยเครื่องมืออย่างง่าย โดยหน่วยงานจัดทำไฟล์ข้อมูลใบอนุญาตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ โปรแกรมทั่วไป เช่น Microsoft Excel, Google Sheets, Apple Numbers หรือแอปพลิเคชันอื่นใดก็ได้ที่ หน่วยงานมีใช้งานอยู่แล้ว โดยบันทึกข้อมูลครบถ้วนตามที่ปรากฏบนใบอนุญาต เช่น หมายเลขใบอนุญาต ชื่อผู้ ได้รับอนุญาต วันที่อนุญาต วันหมดอายุ และสถานะของใบอนุญาต โดยมีข้อมูลให้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้บน ใบอนุญาต จากนั้นนำไฟล์ไปเผยแพร่บนระบบคลาวด์สาธารณะ เช่น Google Drive, OneDrive พร้อมทั้งตั้ง สถานะให้ประชาชนเข้าดูข้อมูลได้ และคัดลอก URL ช่องทางเข้าถึงมาจัดทำเป็นประกาศของหน่วยงานให้ ประชาชนทราบทางช่องทางประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน

แบบที่ 2 จัดทำฐานข้อมูลและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงาน

จัดทำไว้ในระบบฐานข้อมูลของระบบ eService โดยต้องมีข้อมูลให้ตรงตามที่ปรากฏบนใบอนุญาต พร้อมทั้งบันทึกสถานะของใบอนุญาตว่ายังมีผลใช้บังคับอยู่ ถูกพักใช้ หรือถูกเพิกถอนด้วย โดยหน่วยงานส่งออก (export) ข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลเป็นรูปแบบไฟล์จากนั้นนำไฟล์ไปเผยแพร่บนเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อให้ ประชาชนสามารถเข้าถึงและค้นหาข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

3.1.8 กระบวนการตรวจสอบเอกสารใบอนุญาต

เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่าง ถูกต้องและสะดวก หน่วยงานสามารถพัฒนาระบบตรวจสอบที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลใบอนุญาตในรูปแบบไฟล์ข้อมูล หรือฐานข้อมูล (ข้อ 3.1.7) สามารถเชื่อมโยงโดยใช้ QR Code หรือ Serial Number บนใบอนุญาต หรือผ่านแอป พลิเคชันของหน่วยงาน หรือแพลตฟอร์มกลางภาครัฐ ซึ่งการตรวจสอบควรดำเนินการได้ตลอดเวลา โดยหน่วยงาน ควรมีมาตรการป้องกันการปลอมแปลงข้อมูล และปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทุกครั้งที่มีการออกใบอนุญาต ใหม่ การต่ออายุ การพักใช้ หรือการเพิกถอนใบอนุญาต สามารถเลือกได้จากรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ของแต่ละหน่วยงาน

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 การตรวจสอบผ่านไฟล์ข้อมูลหรือฐานข้อมูลของหน่วยงาน

ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่สามารถตรวจสอบใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์โดย ค้นหาข้อมูลจากฐานข้อมูลกลางของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบ เว็บไซต์ของหน่วยงาน, ระบบ eService หรือศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (www.data.go.th) โดยสามารถค้นหาข้อมูลได้จาก หมายเลขใบอนุญาต ชื่อผู้ได้รับอนุญาต ที่อยู่ หรือวันที่ออกใบอนุญาต โดยหน่วยงานต้องกำหนดให้มีการอัปเดตฐานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และต้องกำหนดให้ฐานข้อมูลที่เปิดเผยเป็นแบบอ่านอย่างเดียว (read-only) เพื่อป้องกันการแก้ไขข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต วิธีนี้ช่วยให้สามารถตรวจสอบข้อมูลใบอนุญาตที่ถูกต้อง ลดปัญหาการใช้ใบอนุญาตหมดอายุหรือถูกเพิกถอน

แบบที่ 2 การตรวจสอบผ่าน QR Code หรือ Serial Number บนใบอนุญาต

ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ที่มี QR Code หรือ Serial Number ประชาชนและเจ้าหน้าที่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือสแกน QR Code หรือป้อน Serial Number ผ่าน เว็บไซต์ของหน่วยงาน ระบบ eService เพื่อเข้าถึงข้อมูลใบอนุญาตแบบเรียลไทม์ โดยหน่วยงานต้องกำหนดให้ QR Code หรือ Serial Number ที่ใช้เป็นข้อมูลที่ปลอดภัยและสามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ โดยเมื่อสแกน QR Code ระบบต้องแสดงข้อมูลที่สำคัญ เช่น หมายเลขใบอนุญาต ชื่อผู้ได้รับอนุญาต วันที่ออกใบอนุญาต วันหมดอายุ และสถานะของใบอนุญาต วิธีนี้ช่วยให้กระบวนการตรวจสอบเป็นไปอย่างรวดเร็ว ลดปัญหาการปลอมแปลงใบอนุญาต

แบบที่ 3 การตรวจสอบผ่านแอปพลิเคชันที่น่าเชื่อถือ

เจ้าหน้าที่และประชาชนสามารถใช้แอปพลิเคชันของหน่วยงาน หรือแพลตฟอร์มกลางภาครัฐ โดยในการตรวจสอบข้อมูลใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ โดยสามารถยืนยันความถูกต้องของใบอนุญาต และแสดงสถานะปัจจุบันของใบอนุญาตได้ ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องบูรณาการข้อมูลใบอนุญาตเข้าสู่ระบบแอปพลิเคชันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัย มีการตรวจสอบบันทึกการใช้งาน (Audit Log) ของเจ้าหน้าที่หรือผู้ดูแลระบบป้องกันการเข้าถึงหรือการปลอมแปลงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต

3.1.9 กระบวนการติดตามสถานะ และการแจ้งเตือน

เพื่อให้กระบวนการต่ออายุใบอนุญาตเป็นไปอย่างราบรื่นและลดภาระของผู้ประกอบการ ระบบควรมีการแจ้งเตือนล่วงหน้าเพื่อให้สามารถยื่นขอต่ออายุใบอนุญาตได้อย่างทันท่วงที หน่วยงานต้องกำหนดมาตรการให้ผู้ขอต่ออายุสามารถ ใช้ข้อมูลเดิมที่มีอยู่ในระบบ โดยไม่ต้องยื่นเอกสารใหม่หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญ ระบบควรรองรับ การชำระค่าธรรมเนียมและค่าบริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และสามารถอนุมัติต่ออายุโดยอัตโนมัติ หากไม่มีปัญหาด้านการปฏิบัติตามข้อกำหนด เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็ว โดยหน่วยงานสามารถเลือกได้จากรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละหน่วยงาน

ตัวอย่างการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

แบบที่ 1 ผ่านอีเมล

หน่วยงานสามารถใช้การแจ้งเตือนผ่านอีเมล ให้กับผู้ถือใบอนุญาตล่วงหน้า 30-90 วันก่อนหมดอายุ เพื่อให้ผู้ขอใบอนุญาตสามารถเตรียมการต่ออายุได้ทันเวลา อีเมลแจ้งเตือนอาจมีลิงก์สำหรับตรวจสอบสถานะใบอนุญาต และให้ผู้ขอสามารถ ติดตามสถานะการพิจารณาการต่ออายุได้ทางอีเมล นอกจากนี้อาจแจ้งเตือนเกี่ยวกับเอกสารเพิ่มเติมหรือค่าธรรมเนียมที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้กระบวนการต่ออายุเป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่ มีข้อผิดพลาด

แบบที่ 2 ผ่านเว็บไซต์หรือระบบ eService ของหน่วยงาน

หน่วยงานสามารถใช้เว็บไซต์ของหน่วยงานหรือแอปพลิเคชัน เพื่อให้ประชาชนสามารถสมัครเข้าใช้ งานเพื่อตรวจสอบสถานะใบอนุญาตได้ เมื่อใกล้ถึงวันหมดอายุ ระบบจะแสดงการแจ้งเตือนภายในเว็บไซต์หรือ แอปพลิเคชัน อาจมีตัวเลือกให้ส่งการแจ้งเตือนไปยังอีเมลหรือ SMS เพื่ออำนวยความสะดวกเพิ่มเติม นอกจากนี้ ควรแสดงข้อมูลเอกสารที่ต้องยื่นเพิ่มเติม และชำระค่าธรรมเนียมผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้กระบวนการต่ออายุ เป็นไปอย่างสะดวกและลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก

แบบที่ 3 ผ่านแพลตฟอร์มกลาง

หน่วยงานสามารถใช้การแจ้งเตือนผ่านแพลตฟอร์มกลางให้ประชาชน สามารถตรวจสอบข้อมูลเดิมที่ อยู่ในระบบ โดยมีการแจ้งเตือนเมื่อใกล้ถึงวันหมดอายุ อาจพัฒนาตัวเลือกสำหรับการดำเนินการต่ออายุใบอนุญาต และจัดส่งอัตโนมัติ (กรณีใบอนุญาตที่มีกฎหมายระเบียบรองรับ) ทำให้กระบวนการต่ออายุเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป แนวปฏิบัตินี้สามารถนำไปปรับใช้กับหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการพัฒนาระบบออก ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการลดภาระของประชาชนและภาครัฐ ควบคู่ไปกับการเพิ่มความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของระบบ การพัฒนาแพลตฟอร์มยื่นคำขอที่เข้าถึงง่ายเป็นปัจจัยสำคัญ เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการได้ผ่านอีเมล เว็บไซต์ หรือแพลตฟอร์มกลางของภาครัฐ พร้อมทั้งรองรับการ แบนเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ การใช้ลายมือชื่อดิจิทัลจะช่วยรับรองความถูกต้องของเอกสาร ลดความ เสี่ยงในการปลอมแปลง และทำให้กระบวนการมีความปลอดภัยมากขึ้น การสร้าง QR Code บนใบอนุญาต อิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของใบอนุญาตได้แบบเรียลไทม์ ลดการใช้เอกสารกระดาษ และป้องกันการปลอมแปลงข้อมูล ขณะเดียวกัน การเชื่อมโยงฐานข้อมูลกลางของ ภาครัฐจะช่วยลดความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอใบอนุญาตเป็นไปอย่าง รวดเร็ว และเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการภาครัฐ การให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลใบอนุญาต ได้แบบเรียลไทม์ผ่านแพลตฟอร์มที่มีความปลอดภัย เช่น แอปพลิเคชันภาครัฐหรือระบบออนไลน์ที่รองรับ Digital ID จะช่วยให้การดำเนินงานสะดวกยิ่งขึ้นการนำแนวปฏิบัตินี้ไปใช้จะช่วยทำให้กระบวนการออกใบอนุญาต อิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพมากขึ้น โปร่งใส และลดภาระของภาคประชาชนและเจ้าหน้าที่

ทั้งนี้หน่วยงานควรมีการกำหนดแผนพัฒนาเพื่อยกระดับบริการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาเข้าสู่แพลตฟอร์มกลางภาครัฐ เช่น Citizen Portal หรือ Business Portal ที่สามารถอำนวยความสะดวกในการขออนุญาต ลดความยุ่งยากและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เช่น การกรอกข้อมูลหลายครั้ง หรือการติดต่อขออนุญาตจากหน่วยงานหลายแห่ง

3.2 ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึง

การเปลี่ยนแปลงจากระบบใบอนุญาตแบบกระดาษไปสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญหลายประการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้งานได้จริงในทางปฏิบัติ ปัจจัยเหล่านี้ครอบคลุมประเด็นด้าน กฎหมาย ความมั่นคงปลอดภัย ระบบงบประมาณ บุคลากร สารสนเทศ การให้บริการประชาชน และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบดิจิทัลสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1) การปลดล็อกทางกฎหมายและข้อบังคับ

กฎหมายและระเบียบปฏิบัติเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณา เนื่องจากอาจเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงจากระบบกระดาษเป็นอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยงานต้องมั่นใจว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องรองรับ การใช้เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ลายมือชื่อดิจิทัล และมาตรฐานการเก็บรักษาข้อมูล เพื่อให้ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์มีสถานะทางกฎหมายเทียบเท่ากับเอกสารกระดาษ การดำเนินการนี้ต้องอ้างอิง พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 มาตรา 15 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐสามารถใช้ข้อมูลและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในการดำเนินงานได้ ทั้งนี้ ต้อง พิจารณาข้อมูลส่วนบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพิจารณาความเสี่ยงในการเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต และต้องมี มาตรการคุ้มครองข้อมูลที่เพียงพอ เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดเก็บและเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย

2) ความมั่นคงปลอดภัยของระบบและข้อมูล

การเปลี่ยนแปลงสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยที่ต้องได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ ระบบต้องมี มาตรการป้องกันการปลอมแปลงเอกสาร ผ่านการใช้ลายมือชื่อดิจิทัลและ QR Code เพื่อให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องของใบอนุญาตได้อย่างแม่นยำ การรักษาความลับของข้อมูลต้องใช้มาตรฐาน การเข้ารหัส (Encryption) และ การกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูล (Access Control) เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์ หน่วยงานต้องมีมาตรการป้องกันภัยคุกคาม เช่น ระบบป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ (Cybersecurity Firewall) การสำรองข้อมูล (Backup Systems) และการตรวจสอบความปลอดภัยของระบบเป็นระยะ เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีช่องโหว่ที่อาจถูกใช้ในการโจมตีข้อมูล

3) งบประมาณและการลงทุนในระบบสารสนเทศ

การเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ต้องใช้งบประมาณในหลายด้าน รวมถึงการพัฒนา
ระบบสารสนเทศ การอบรมบุคลากร และการบำรุงรักษาระบบในระยะยาว หน่วยงานต้อง จัดสรรงบประมาณ
สำหรับการสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัล การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และการรองรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ใน
อนาคต นอกจากนี้ ต้องมีการ อบรมบุคลากร ให้สามารถใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การ
วางแผนงบประมาณต้องคำนึงถึง ความยั่งยืนของระบบ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าการ
เปลี่ยนแปลงนี้สามารถดำเนินไปได้โดยไม่หยุดชะงัก

4) บุคลากรสารสนเทศและการอบรมเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต้องได้รับการ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ระบบสารสนเทศ สำหรับการ
ออกใบอนุญาต รวมถึงแนวทางการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูล และการใช้ลายมือชื่อ
ดิจิทัล นอกจากนี้ การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งสำคัญ หน่วยงานต้องมี แนวทาง
สื่อสารที่ดี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปรับตัวเข้าสู่ระบบดิจิทัลได้อย่างราบรื่น ควรจัดให้มี ทีมสนับสนุน (Help Desk) ที่
สามารถช่วยแก้ไขปัญหาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การให้บริการประชาชนและการสนับสนุนด้านเทคนิค

ระบบใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ต้องออกแบบให้ ใช้งานง่าย และมีมาตรการสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือ
ประชาชนที่อาจประสบปัญหาในการใช้ระบบ หน่วยงานควรจัดทำ คู่มือออนไลน์ วิดีโอแนะนำ และระบบ
ช่วยเหลืออัตโนมัติ เช่น แชทบอท หรือ Call Center เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้การใช้งานได้ด้วยตนเอง
ศูนย์ช่วยเหลือหรือ Call Center ต้องมีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้ คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาทางเทคนิคและขั้นตอน
การยื่นคำขอใบอนุญาต นอกจากนี้ ควรมีช่องทางให้ประชาชนสามารถ แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทาง
ปรับปรุงระบบ เพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้จริง

6) การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐ

ระบบใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ต้องสามารถ บูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เพื่อ
อำนวยความสะดวกในการตรวจสอบและอนุมัติใบอนุญาต การแลกเปลี่ยนข้อมูลต้องเป็นไปตาม มาตรฐานข้อมูล
กลางของภาครัฐ เช่น การเชื่อมโยงข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของ กระทรวงมหาดไทย, การเชื่อมโยงข้อมูลภาษีของ
กรมสรรพากร, การเชื่อมโยงข้อมูลสิ่งแวดล้อมของ กรมควบคุมมลพิษ ระบบที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูล
แบบเรียลไทม์ จะช่วยลดภาระของประชาชนในการจัดเตรียมเอกสารซ้ำซ้อน และช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถ
ตรวจสอบข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีความแม่นยำมากขึ้น

4. กรณีศึกษา

4.1 กรณีศึกษาการออกใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ยาสูบ และไฟ แบบอิเล็กทรอนิกส์

1) ที่มาและความจำเป็นของระบบใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์

การออกใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ยาสูบ และไฟ เป็นหน้าที่ของกรมสรรพสามิตซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการกำกับดูแลการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตและการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบการ ในอดีตการดำเนินการขอและต่ออายุใบอนุญาตต้องใช้เอกสารกระดาษ ทำให้เกิดความล่าช้ามีขั้นตอนซับซ้อนและเป็นภาระต่อผู้ประกอบการที่ต้องเดินทางมายื่นเอกสารที่สำนักงานกรมสรรพสามิตทั่วประเทศ

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล กรมสรรพสามิตได้พัฒนาระบบ e-Excise ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการเกี่ยวกับ ใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ยาสูบ และไฟ ได้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว ลดภาระของเจ้าหน้าที่ และช่วยให้สามารถออกใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ (e-License) ได้โดยไม่ต้องพิมพ์เอกสาร

2) การดำเนินการและแนวทางการพัฒนา

กรมสรรพสามิตได้เปิดให้บริการระบบ e-Excise เพื่อรองรับการดำเนินงานเกี่ยวกับ ใบอนุญาตจำหน่ายสุรา ยาสูบ และไฟ แบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถใช้งานได้ผ่านเว็บไซต์ของกรมสรรพสามิต ผู้ประกอบการสามารถ ยื่นขอรับใบอนุญาต ขอใบแทน และต่ออายุใบอนุญาตได้โดยไม่ต้องเดินทางไปยังสำนักงาน กรมสรรพสามิต

ขั้นตอนการดำเนินงานในระบบอิเล็กทรอนิกส์

2.1 การสมัครสมาชิกและยืนยันตัวตน

- ผู้ขอใบอนุญาตต้องลงทะเบียนใน e-Excise ผ่านเว็บไซต์ <https://www.excise.go.th>
- ทำการยืนยันตัวตนผ่าน เลขบัตรประชาชน และข้อมูลทางภาษี ที่ตรงกับฐานข้อมูลของกรมสรรพสามิต

2.2 การยื่นคำขอรับหรือขอต่ออายุใบอนุญาต

- กรอกข้อมูลผ่านระบบออนไลน์
- แนบเอกสารประกอบ เช่น ทะเบียนพาณิชย์ หนังสือรับรองบริษัท สัญญาเช่าสถานที่

2.3 การพิจารณาและตรวจสอบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

- เจ้าหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลผ่านระบบดิจิทัล
- หากเอกสารครบถ้วน ระบบสามารถอนุมัติอัตโนมัติ ได้ในบางกรณี
- กรณีที่ต้องมีการตรวจสอบเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการผ่านระบบ Workflow

2.4 การชำระค่าธรรมเนียมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

- สามารถชำระเงินผ่าน e-Payment, QR Code (PromptPay), หรือ Internet Banking หรือผ่านระบบ Internet Banking ของธนาคารกรุงไทย

2.5 การออกใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์

- เมื่อผ่านการอนุมัติแล้ว ผู้ขอสามารถ ดาวน์โหลดไฟล์ PDF ของใบอนุญาตที่มีลายมือชื่อดิจิทัล (Digital Signature)
- ใบอนุญาตมี QR Code สำหรับตรวจสอบความถูกต้อง
- กรมสรรพสามิตจะจัดส่งใบอนุญาตทางไปรษณีย์ภายใน 7 วันทำการ นับจากวันที่ชำระเงิน

2.6 การแสดงใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์

- แสดงใบอนุญาตผ่าน ระบบสารสนเทศของกรมสรรพสามิต ผู้ประกอบการสามารถเข้าสู่ระบบ e-Excise เพื่อแสดงใบอนุญาตในรูปแบบดิจิทัล
- แสดงใบอนุญาตที่พิมพ์จากระบบอิเล็กทรอนิกส์: ผู้ประกอบการสามารถพิมพ์ใบอนุญาตจากระบบอิเล็กทรอนิกส์ของกรมสรรพสามิต และนำมาแสดงในสถานที่ปฏิบัติงาน ตามที่กำหนดในประกาศราชกิจจานุเบกษา <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/140D009S00000000002900.pdf>

3) ผลสำเร็จของการดำเนินงาน

3.1 ลดระยะเวลาการดำเนินการ

ระบบออนไลน์ช่วยให้การขอรับและต่ออายุใบอนุญาตเป็นไปอย่างรวดเร็ว

3.2 ลดภาระของผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่

ครูไม่ต้องเดินทางมายื่นเอกสารที่สำนักงานครุสภา สามารถดำเนินการได้จากทุกที่ผ่านอินเทอร์เน็ต เจ้าหน้าที่สามารถใช้ระบบอัตโนมัติเพื่อช่วยลดภาระงานตรวจสอบเอกสาร

3.3 เพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบได้ง่าย

ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์มี QR Code สำหรับตรวจสอบความถูกต้อง

3.4 สนับสนุนแนวทางรัฐบาลดิจิทัล

โครงการนี้ช่วยสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานภาครัฐให้เป็น Digital Government

4) ปัญหาและอุปสรรคที่พบ

4.1 ข้อผิดพลาดในการกรอกข้อมูล:

ผู้ประกอบการบางรายอาจพบปัญหาในการลงทะเบียนหรือกรอกข้อมูลผิดพลาด

4.2 ความท้าทายในการใช้งานเทคโนโลยีของผู้ใช้บางกลุ่ม:

ผู้ประกอบการบางกลุ่มอาจไม่คุ้นเคยกับการใช้งานระบบออนไลน์

4.3 ความไม่เสถียรของระบบในช่วงแรกของการเปิดตัว:

ในช่วงแรกที่เปิดใช้งานระบบ e-Excise มีผู้ใช้งานจำนวนมาก ทำให้ระบบทำงานช้า และมีข้อผิดพลาดบางประการ

โดยสรุป การเปลี่ยนผ่านจากระบบใบอนุญาตแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบ e-Excise ถือเป็นก้าวสำคัญของ Digital Transformation ในภาครัฐ โดยช่วยให้การดำเนินการออกใบอนุญาตเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และลดภาระทางธุรการ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยทำให้กระบวนการทำงานเป็นอัตโนมัติ ลดข้อผิดพลาดจากการใช้เอกสารกระดาษแบบเดิม และช่วยให้การให้บริการสามารถเข้าถึงได้สะดวกและไร้รอยต่อ ผู้ประกอบการสามารถยื่นขอ ต่ออายุ และรับใบอนุญาตผ่านช่องทางออนไลน์ได้จากทุกที่ทุกเวลา ลดต้นทุนด้านเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ยังมี QR Code ที่ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้แบบเรียลไทม์ ป้องกันการปลอมแปลง อีกทั้งระบบ e-Excise ยังเป็นตัวอย่างของ Digital Government ที่ช่วยให้ภาครัฐสามารถบริหารจัดการข้อมูลและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลในอนาคต

แม้ว่าการใช้ระบบดิจิทัลจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานได้อย่างมาก แต่ยังคงมีความท้าทายที่ต้องแก้ไข เช่น การพัฒนาความเสถียรของระบบ การฝึกอบรมผู้ใช้งาน และการปรับปรุงประสบการณ์การใช้งาน (User Experience - UX) ให้ดีขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลอย่างสมบูรณ์และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและภาครัฐกิจ

4.2 กรณีศึกษาการออกใบอนุญาตธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ประเทศฟิลิปปินส์

1) บริบทและความจำเป็นในการพัฒนาระบบออกใบอนุญาตธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ eBPLS หรือ Electronic Business Permit and Licensing

ในอดีต ระบบการออกใบอนุญาตธุรกิจของฟิลิปปินส์เป็นระบบกระดาษที่ใช้เวลานานและมีขั้นตอนที่ซับซ้อน การดำเนินการแต่ละครั้งอาจใช้เวลาหลายวันหรืออาจนานเป็นเดือน ทำให้เจ้าของธุรกิจต้องเสียเวลาและทรัพยากรในการดำเนินการ นอกจากนี้ ระบบเดิมยังขาดความโปร่งใสและมีภาระงานเอกสารสูง ซึ่งทำให้เกิดข้อผิดพลาดและความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติ ดังนั้น รัฐบาลฟิลิปปินส์จึงตัดสินใจพัฒนา ระบบออกใบอนุญาตธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ (eBPLS) เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและลดขั้นตอนที่ซับซ้อน

2) แนวทางการพัฒนา eBPLS

เพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพสูงสุด ฟิลิปปินส์ได้นำแนวทางการพัฒนาแบบ Paperless 100% มาใช้ โดยให้เจ้าของธุรกิจสามารถยื่นคำขอใบอนุญาตผ่านระบบออนไลน์แทนการใช้เอกสารกระดาษ ระบบยังได้นำ Automated Workflow มาใช้เพื่อให้กระบวนการอนุมัติสามารถดำเนินการได้โดยอัตโนมัติ ลดภาระงานของเจ้าหน้าที่รัฐและเพิ่มความแม่นยำในการประมวลผลข้อมูล อีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของ

eBPLS คือการรวมระบบ E-Payment Integration เพื่อให้สามารถชำระค่าธรรมเนียมผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น Mobile Banking, e-Wallet และบัตรเครดิต แทนการชำระเงินแบบเดิมที่ต้องไปทำธุรกรรมที่สำนักงาน และเพื่อให้ระบบมีความปลอดภัยสูง ฟิลิปปินส์ได้ใช้ E-Signature และ Digital Identity เพื่อช่วยในการยืนยันตัวตนของผู้ยื่นคำขอ ลดความเสี่ยงของการปลอมแปลงข้อมูล นอกจากนี้ เมื่อได้รับอนุมัติแล้ว ระบบจะออก Digital Permit ในรูปแบบ PDF ที่สามารถดาวน์โหลดและพิมพ์ได้ทันที ช่วยลดระยะเวลาที่ต้องรอเอกสารจากภาครัฐ

3) ผลลัพธ์จากการใช้งาน eBPLS

จากการใช้งาน eBPLS พบว่าระยะเวลาการออกใบอนุญาตลดลงจากหลายวันเหลือเพียง 1 วัน ซึ่งช่วยลดความล่าช้าในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ ระบบยังช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เนื่องจากสามารถตรวจสอบและอนุมัติใบอนุญาตได้โดยอัตโนมัติ อีกหนึ่งประโยชน์สำคัญของระบบ eBPLS คือการเพิ่มความปลอดภัยของข้อมูล โดยระบบช่วยลดความเสี่ยงในการสูญหายของเอกสารหรือการปลอมแปลงใบอนุญาต ผู้ใช้ยังสามารถติดตามสถานะของใบอนุญาตได้แบบเรียลไทม์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งช่วยให้กระบวนการทั้งหมดมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ง่าย

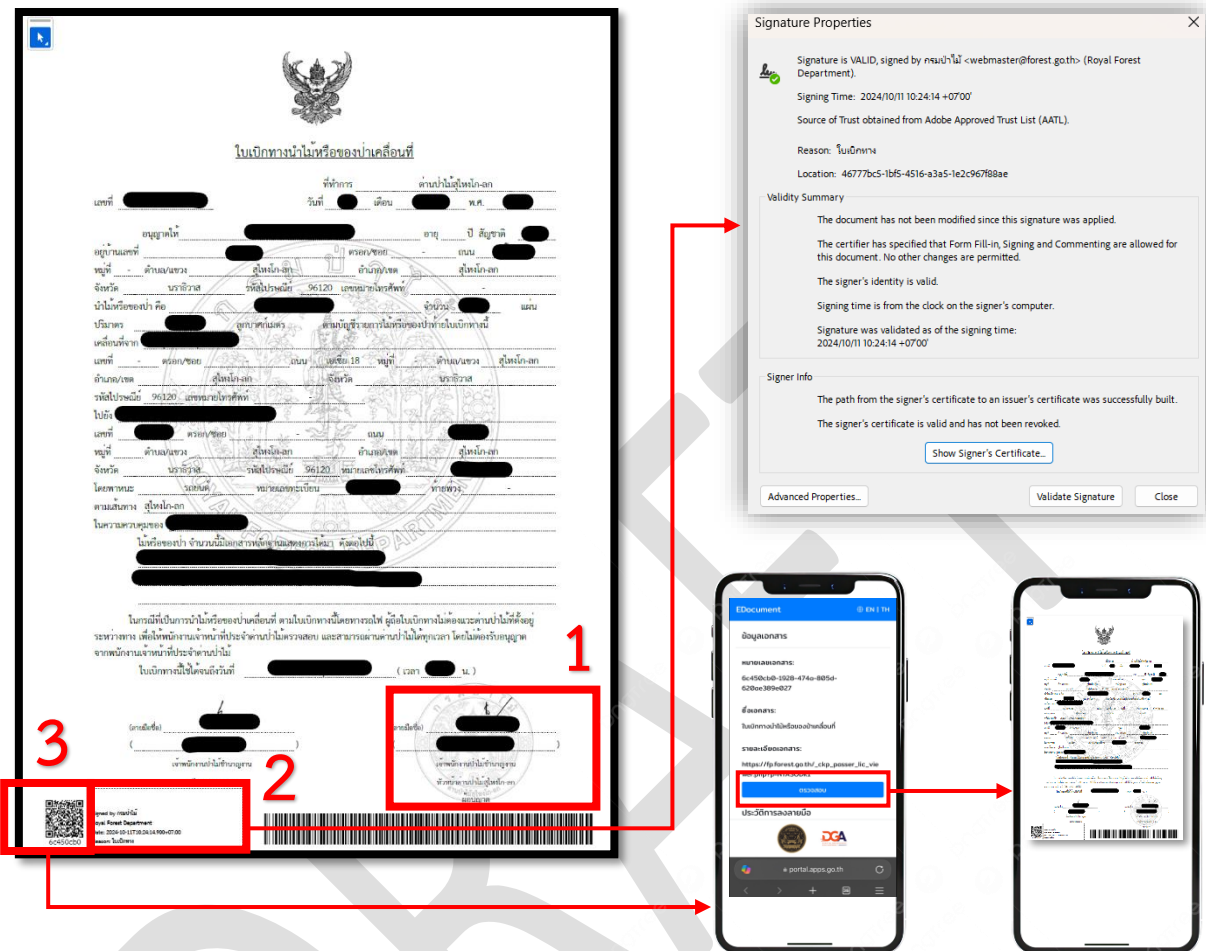
4) แนวทางการพัฒนาในอนาคต

แม้ว่าระบบ eBPLS จะช่วยปรับปรุงกระบวนการออกใบอนุญาตธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่รัฐบาลฟิลิปปินส์ยังมีแผนพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้ระบบมีความล้ำหน้ามากขึ้น หนึ่งในแนวทางที่สำคัญคือการนำ Cloud Computing มาใช้ เพื่อให้ข้อมูลสามารถเข้าถึงได้จากทุกที่และช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ อีกแนวทางหนึ่งคือการใช้ AI และ Machine Learning เพื่อช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและคาดการณ์แนวโน้มในการออกใบอนุญาต ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการตัดสินใจมีความแม่นยำและเป็นอัตโนมัติมากขึ้น นอกจากนี้ ฟิลิปปินส์ยังมีแผนที่จะนำ Blockchain Technology มาใช้กับระบบ eBPLS เพื่อเพิ่มความปลอดภัยและความโปร่งใสของข้อมูล โดยเทคโนโลยีนี้จะช่วยให้ข้อมูลทุกธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตมีการบันทึกอย่างถาวรและไม่สามารถแก้ไขได้

โดยสรุป eBPLS เป็นระบบที่ช่วยให้กระบวนการออกใบอนุญาตธุรกิจในฟิลิปปินส์มีความรวดเร็ว ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ เพิ่มความโปร่งใส และลดระยะเวลาการดำเนินงานจากหลายวันเหลือเพียง 1 วัน ซึ่งเป็นก้าวสำคัญของฟิลิปปินส์ในการพัฒนาการให้บริการภาครัฐแบบดิจิทัล ระบบนี้สามารถเป็นต้นแบบให้กับประเทศอื่น ๆ ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบใบอนุญาตแบบดั้งเดิมให้เป็นดิจิทัลที่มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาคผนวก ก.

ตัวอย่างใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์หน่วยงานของรัฐ

ภาพที่ 1 ตัวอย่างใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานส่วนภูมิภาคพัฒนาโดยหน่วยงานส่วนกลาง

1) ตัวอย่างการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 9 การลงลายมือชื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ถือว่าถูกต้องตามกฎหมาย หากวิธีการที่ใช้สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อและแสดงเจตนาของเจ้าของลายมือชื่อเกี่ยวกับข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้ สำหรับหน่วยงานของรัฐ การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยผู้มีอำนาจอนุมัติ ควรดำเนินการโดยหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้ที่หัวหน้าหน่วยงานมอบหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมายและเพิ่มความน่าเชื่อถือของเอกสาร

933 2) ตัวอย่างการใช้ลายมือชื่อดิจิทัล ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.
934 2544 มาตรา 28 โดยใช้ใบรับรองลายมือชื่อดิจิทัล ที่ออกโดยผู้ให้บริการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์
935 (Certification Authority: CA) ที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐานสากล ทำให้สามารถ
936 ตรวจสอบได้ว่าเอกสารได้รับการลงนามโดยหน่วยงานที่มีอำนาจอย่างแท้จริง และสามารถใช้เป็นหลักฐานทาง
937 กฎหมายได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ การใช้ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ประเภท นิติ
938 บุคคล อาจเหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่าการลงนามในเอกสารอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นการลงนามในนามขององค์กร
939 ไม่ใช่บุคคลธรรมดาเพียงลำพัง ใบรับรองประเภทนี้ช่วยให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับถึงองค์กรเจ้าของลายมือชื่อ
940 ได้ เพิ่มความมั่นคงปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของเอกสารที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐ

941 3) ตัวอย่างการใช้ QR Code ในการตรวจสอบใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์ โดยเจ้าหน้าที่หรือ
942 ประชาชนสามารถสแกน QR Code บนใบอนุญาต เมื่อทำการสแกน ระบบจะดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลของ
943 หน่วยงานที่ออกใบอนุญาต เพื่อตรวจสอบรายละเอียด ว่าตรงกับที่เห็นหรือไม่ และสามารถตรวจสอบเอกสารได้
944 แบบเรียลไทม์ ลดความเสี่ยงในการใช้เอกสารปลอม และเพิ่มความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมาย
945

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างประกาศวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

เล่ม ๑๔๐ ตอนพิเศษ ๖๐ ง	หน้า ๑๐ ราชกิจจานุเบกษา	๑๕ มีนาคม ๒๕๖๖
ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง วิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๖		
โดยที่มาตรา ๑๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ บัญญัติว่า ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้รับอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผย ให้เป็นสิทธิของผู้รับอนุญาตที่จะแสดงใบอนุญาตนั้นโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามวิธีการที่ผู้อนุญาตประกาศกำหนดก็ได้ โดยให้ถือว่า การแสดงเช่นนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว สมควรกำหนดวิธีการแสดงใบอนุญาตตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการขนส่งทางบกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและลดภาระแก่ประชาชน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ อธิบดีกรมการขนส่งทางบก จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้ ข้อ ๑ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ข้อ ๒ ในประกาศนี้ “ใบอนุญาต” หมายความว่า เอกสารหลักฐานที่กฎหมายกำหนดให้ต้องแสดงไว้ในที่เปิดเผย ตามเอกสารแนบท้ายประกาศนี้ ข้อ ๓ ผู้รับอนุญาตสามารถเลือกแสดงใบอนุญาตตามข้อ ๒ โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ระบุไว้ในเอกสารแนบท้ายประกาศนี้ ข้อ ๔ การแสดงใบอนุญาตตามข้อ ๓ ต้องมีขนาดของภาพและความละเอียดที่ชัดเจนเพียงพอ รวมทั้งสามารถแสดงให้เห็นข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญของใบอนุญาตได้ครบถ้วน ผู้รับอนุญาตอาจเลือกแสดงภาพใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ สถานที่ประกอบกิจการมากกว่าหนึ่งใบหรือภาพผ่านหน้าจอเดียวกันก็ได้ แต่ต้องมีระยะเวลาแสดงภาพใบอนุญาตแต่ละใบไม่น้อยกว่าห้าวินาที ข้อ ๕ เมื่อผู้รับอนุญาตเลือกแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างหนึ่งอย่างใดตามข้อ ๓ แล้ว ผู้รับอนุญาตไม่ต้องแสดงใบอนุญาตไว้โดยเปิดเผยตลอดเวลา ณ สถานที่ประกอบกิจการหรือสถานที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดอีกต่อไป แต่ต้องสามารถแสดงต่อเจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตลอดเวลาเมื่อมีการตรวจสอบ หรือต่อประชาชนที่ขอตรวจดู ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖ จิรุตม์ วิศาลจิตร อธิบดีกรมการขนส่งทางบก		

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการประกาศวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในราชกิจจานุเบกษา

เอกสารแนบท้ายประกาศกรมการขนส่งทางบก
เรื่อง วิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๖

ลำดับ	ชื่อใบอนุญาตที่ต้องแสดงไว้ในที่เปิดเผย	วิธีการแสดงใบอนุญาตทางอิเล็กทรอนิกส์
๑	ใบอนุญาตประกอบการขนส่งส่วนบุคคล	คิวอาร์โค้ดที่สามารถสแกนเพื่อเข้าถึงใบอนุญาตที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
๒	ใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถ	(๑) แสดงเป็นภาพถ่ายผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (๒) คิวอาร์โค้ดที่สามารถสแกนเพื่อเข้าถึงใบอนุญาตที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
๓	หนังสือให้ความเห็นชอบการเป็นผู้ติดตั้งส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์ของรถที่ใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลวเป็นเชื้อเพลิง	(๑) แสดงเป็นภาพถ่ายผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (๒) คิวอาร์โค้ดที่สามารถสแกนเพื่อเข้าถึงใบอนุญาตที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
๔	หนังสือให้ความเห็นชอบการเป็นผู้ติดตั้งส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์ของรถที่ใช้ก๊าซธรรมชาติอัดเป็นเชื้อเพลิง	(๑) แสดงเป็นภาพถ่ายผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (๒) คิวอาร์โค้ดที่สามารถสแกนเพื่อเข้าถึงใบอนุญาตที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
๕	บัตรประจำตัวคนขับรถ (บัตรเหลือง) สำหรับผู้ถือใบอนุญาตขับรถ ดังต่อไปนี้ ๑. ใบอนุญาตขับรถยนต์สาธารณะ ๒. ใบอนุญาตขับรถยนต์สามล้อสาธารณะ ๓. ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถทุกประเภท ชนิดที่ ๑ ๔. ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถทุกประเภท ชนิดที่ ๒ ๕. ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถทุกประเภท ชนิดที่ ๓ ๖. ใบอนุญาตเป็นผู้ขับรถทุกประเภท ชนิดที่ ๔	คิวอาร์โค้ดที่สามารถสแกนเพื่อเข้าถึงใบอนุญาตที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
๖	ใบอนุญาตประกอบการขนส่งไม่ประจำทางด้วยรถที่ใช้ในการขนส่งสัตว์และหรือสิ่งของ	คิวอาร์โค้ดที่สามารถสแกนเพื่อเข้าถึงใบอนุญาตที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
๗	ใบรับรองมาตรฐานคุณภาพบริการขนส่งสินค้าด้วยรถบรรทุก (Q Mark) และใบรับรองมาตรฐานคุณภาพการขนส่งสินค้าเกษตรและอาหารด้วยรถบรรทุกแบบควบคุมอุณหภูมิ (Q Cold Chain)	คิวอาร์โค้ดที่สามารถสแกนเพื่อเข้าถึงใบอนุญาตที่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการแสดงรายการใบอนุญาตและวิธีการแสดงใบอนุญาตทางอิเล็กทรอนิกส์

บรรณานุกรม

- [1] พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 (2558, 23 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 132 ตอนที่ 55 ก).
- [2] พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 (2562, 22 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก, น).
- [3] พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 (2565, 23 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 139 ตอนที่ 69 ก).
- [4] พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 (2544, 2 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 118 ตอนที่ 105 ก) และที่แก้ไขเพิ่มเติม.
- [5] หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0503/ว 3468 ลงวันที่ 17 ธันวาคม 2564 (2564). หลักเกณฑ์ว่าด้วยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าบริการ.
- [6] พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 (2551, 4 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 125 ตอนที่ 42 ก).
- [7] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2566, 19 ธันวาคม). นร 1200/ว 6 เรื่อง หนังสือแจ้งเวียนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565. สืบค้นจาก https://www.opdc.go.th/wp-content/uploads/2024/03/1200_ว69หนังสือแจ้งเวียน_15_วัน_19_ธ.ค._66_V3_ท่านรองล.pdf
- [8] สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2566), มาตรฐานสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (มสพร.) ฉบับที่ 6 ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ (2566), สืบค้นจาก <https://standard.dga.or.th/standard/dga-std/7956/>.
- [9] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2566). แนวทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2566. สืบค้นจาก https://www.opdc.go.th/wp-content/uploads/2023/09/แนวทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์_ฉบับเต็ม_.pdf.
- [10] คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2564, 11 ตุลาคม). ประกาศคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์การจัดทำกระบวนการและการดำเนินงานทางดิจิทัล ว่าด้วยเรื่องการใช้ดิจิทัลไอดีสำหรับบริการภาครัฐ สำหรับบุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย. ราชกิจจานุเบกษา , เล่ม 138 ตอนพิเศษ 248 ง.
- [11] กรมสรรพสามิต. (2566). คู่มือการขอใบอนุญาตขายสุรา ยาสูบ ไฟ. สืบค้นจาก https://elc.excise.go.th/eBook-ELC/ELICENSE_คู่มือพก-ใบอนุญาตขาย.pdf.

- 982 [12] ราชกิจจานุเบกษา. (2566). ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง วิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทาง
983 อิเล็กทรอนิกส์ สืบค้นจาก
984 <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/140D009S0000000002900.pdf>.
- 985 [13] Department of Information and Communications Technology. (2565). Philippines E-
986 Government Master Plan 2022. Republic of the Philippines. สืบค้นจาก
987 <https://dict.gov.ph>.
- 988 [14] Government of the Philippines. (2565). E-Government initiatives and digital
989 transformation strategies. สืบค้นจาก <https://www.gov.ph>.
- 990 [15] Research Gate. (2561). Development of Electronic Business Permit and Licensing
991 System (eBPLS). IEEE Xplore. สืบค้นจาก [https://www.researchgate.net/publication/331762959_Development_of_Electronic_Business_Permit_and_Licensing_System_eB](https://www.researchgate.net/publication/331762959_Development_of_Electronic_Business_Permit_and_Licensing_System_eBPLS)
992 [PLS](https://www.researchgate.net/publication/331762959_Development_of_Electronic_Business_Permit_and_Licensing_System_eBPLS).
993
- 994 [16] กรมการขนส่งทางบก. (2566, 15 มีนาคม). ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง วิธีการแสดง
995 ใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2566. ราชกิจจานุเบกษา. สืบค้นจาก
996 <https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/140D060S0000000001000.pdf>.